
Anton Pavlovici Cehov
DOAMNA
CU
CĂŢELUL
EDITURA PENTRU LITERATURA
CLASICĂ ŞI CONTEMPORANĂ
2013

Anton Pavlovici Cehov

DOAMNA CU CĂŢELUL

Traducerea:
Alice Gabrielescu
şi
Tatiana Panaitescu

EDITURA PENTRU LITERATURA
CLASICĂ ŞI CONTEMPORANĂ
2013

I

SE RĂSPÂNDISE zvonul că pe chei a apărut un personaj nou: o doamnă cu un cățel. Dmitri Dmitrici Gurov, care venise la Ialta de două săptămâni şi se obişnuise cu viața de aici, începuse şi el să se intereseze de vizitatorii nou-veniți. Stând în pavilion la Verné, văzu trecând pe chei o, femeie, tânără, blondă, de statură mijlocie, cu beretă pe cap; în urma ei alerga un şpiț alb.

După aceea o întâlnea mereu în grădina publică şi în scuar, de câteva ori pe zi. Tânăra

femeie se plimba singură, întotdeauna cu aceeaşi beretă pe cap şi cu şpițul alb după ea. Nimeni nu ştia cine este, era numită scurt: doamna cu cățelul.

„Se pare că a venit aici fără soț şi fără prieteni, aşa că n-ar fi rău să fac cunoştință cu ea”, îşi zicea Gurov.

Era un bărbat de mai puțin de patruzeci de ani, dar avea o fiică de doisprezece ani şi doi băieți — liceeni. Îl însuraseră; de tânăr, de pe când era numai în anul al doilea la facultate, şi acum soția lui părea mult mai în vârstă ca el. Era o femeie înaltă, cu sprâncene negre, dreaptă, serioasă, cu o ținută mândră şi, cum ea însăşi spunea, era o cugetătoare. Citise foarte mult, în scrisori scria fără semnul tare

şi pe soț îl striga Dimitri în loc de Dmitri — el, însă, o socotea în sinea lui proastă, mărginită şi lipsită de grație, se temea de ea şi nu-i plăcea să stea acasă. Începuse de mult s-o înşele şi o înşela destul de des, din care cauză îşi făcuse o idee foarte proastă despre femei, şi când se vorbea în prezența lui despre ele le numea: „Rasă inferioară!”

I se părea că trista, lui experiență îi dă dreptul să le numească oricum, totuşi, fără această „rasă inferioară” nu putea trăi nici două zile. În societatea bărbaților se simțea stânjenit şi se plictisea, era tăcut şi rezervat, dar când se afla printre femei era la largul lui, ştia să le vorbească, ştia cum să se poarte, şi chiar să tacă îi venea lângă ele mai uşor.

În înfăţişarea, în firea şi în întreaga lui făptură era ceva învăluitor, un farmec nelămurit, care atrăgea femeile; el ştia asta şi la rându-i se simţea atras spre ele ca de o forţă nevăzută.

Numeroasele şi tristele lui experienţe îl învăţaseră de mult că orice legătură, care la început înfrumuseţează atât de plăcut viaţa şi pare o aventură uşoară şi trecătoare, se transformă fără greş într-o problemă extrem de complicată şi, în cele din urmă, devine greu de suportat la oamenii cinstiţi şi cu deosebire la moscoviţi, firi mai greoaie şi nehotărâte. Dar, la fiecare nouă întâlnire cu o femeie frumoasă, acest bagaj de experienţă dispărea ca prin farmec din gând; îi era sete de viaţă şi totul îi părea iarăşi simplu şi amuzant.

Într-o zi, spre seară, în timp ce-şi lua masa în grădină, doamna cu bereta trecu prin faţa lui, fără grabă, şi ocupă masa vecină. Ţinuta ei, mersul, rochia şi pieptănătura îi spuneau că face parte din societate bună, că e măritată, că vine pentru prima dată la Ialta, că e singură şi se plictiseşte aici... Despre uşurinţa moravurilor locale se scorneau multe. Gurov nu lua în seamă toate aceste poveşti, convins fiind că cea mai mare parte din ele sunt născocite de către oameni care ar fi păcătuit cu plăcere dacă ar fi ştiut cum. Dar, în clipa când doamna se aşeză la măsuţa vecină, la trei paşi de el, Gurov îşi aminti tot ce a auzit povestindu-se despre cuceriri uşoare, plimbări în munţi, şi, deodată, gândul ademenitor al unei agenturi vremelnice cu o

femeie necunoscută, pe care nici nu ştia cum o cheamă, puse stăpânire pe el.

Chemă blând cățelul, iar când acesta se apropie, îl amenință cu degetul. Şpițul începu să mârâie. Gurov îl amenință din nou. Doamna îl privi şi coborî imediat ochii.

— Nu muşcă, zise ea şi roşi.

— Pot să-i dau un os? şi când dânsa încuviință cu o uşoară înclinare a capului, el o întrebă amabil:. Ați venit de mult la Ialta?

— De vreo cinci zile.

— Eu mă aflu aici de aproape două săptămâni.

Tăcură câtva timp.

— Vremea trece repede, cu toate că e mare

plictiseală aici, spuse ea, fără să-l privească.

— Aşa s-a obişnuit lumea să spună, că aici, la Ialta, e plictiseală. Vine câte unul de pe la Belevo sau Jizdra şi începe: „Ah, mă plictisesc, ah, ce praf!” Parcă ar fi descins de-a dreptul din Grenada.

Ea începu să râdă. Apoi şi-au văzut amândoi de mâncare, în tăcere, ca doi străini. După masă, însă, au plecat împreună şi s-a înfiripat între ei o discuție uşoară şi glumeață, ca între doi oameni liberi, mulțumiți, cărora le este totuna unde merg şi despre ce vorbesc. Se plimbau şi vorbeau de coloritul ciudat al mării. Apa avea tonuri viorii, calde, catifelate, pe a cărei întindere lumina lunii săpase o brazdă de aur. Vorbiră despre zăpuşeala care se lăsa după o zi toridă... Gurov povesti că el e din Moscova, că a făcut studii de filologie, dar acum e funcționar la o bancă; cândva îşi pusese în gând să cânte într-o trupă particulară de operă, dar până la urmă se lăsare păgubaş, că are la Moscova două rânduri de case... De la ea a aflat că e de fel din Petersburg, dar de doi ani, de când s-a măritat, locuieşte în oraşul S., că va rămâne la Ialta încă o lună şi adăugă apoi că soțul ei, care are şi el nevoie să se odihnească, va veni după ea. Nu izbutea să explice unde face soțul serviciul — la administrația gubesnială sau la consiliul gubenial de zemstvă — şi asta îi stârni râsul. Gurov mai află că o cheamă Anna Sergheevna.

Seara, în camera lui de hotel, se gândea la ea şi la întâlnirea lor probabilă de a două zi. Desigur că

aveau să se întâlnească. Culcându-se, îşi spunea că nu de mult ea era încă o elevă, învăța oa fiica lui acum, şi îşi aminti câtă timiditate şi stângăcie de şcolăriță erau încă în râsul ei şi în felul cum intrase în vorbă cu un om pe care nu-l cunoştea; pesemne că pentru prima dată în viață se afla singură într-un mediu ca acesta, unde bărbații roiesc în jurul femeilor, le studiază şi leagă conversații cu acel unic şi tainic scop, de care nu se poate să nu-şi fi dat şi ea seama. Îşi aminti gâtul ei gingaş, zvelt, şi ochii frumoşi, cenuşii.

„E ceva trist în ea, totuşi", gândi el, începând să adoarmă.

II

TRECU O SĂPTĂMÂNĂ de când făcuseră cunoştinţă. Era o zi de sărbătoare. Din cameră te gonea zăpuşeala, iar pe străzi vântul stârnea nori groşi de praf şi îţi smulgea pălăria din cap. Toată ziua i-a chinuit setea: Gurov intra mereu în pavilion şi îi oferea Annei Sergheevna ba apă minerală cu sirop, ba îngheţată. Nu ştiai ce să mai faci de plictiseală.

Seara, când vântul se mai domoli, merseră la debarcader să vadă venind vaporul. La debarcader era lume multă, pregătită pare-se să întâmpine pe

cineva; luară şi ei buchețele de flori. Mulțimea adunată te izbea mai cu seamă prin cele două particularități ale lumii elegante din Ialta: multe femei în vârstă, îmbrăcate ca şi cele tinere, şi mulți generali.

Din cauza mării neliniştite, vaporul veni târziu, când soarele scăpăta; înainte de acostare se învârti în loc multă vreme. Anna Sergheevna, cu lornion la ochi, cercetă vaporul şi pasagerii, vrând parcă să descopere vreo persoană cunoscută, iar când îşi întoarse fața spre Gurov ochii îi străluceau. Vorbea mult, punea întrebări scurte, repezi, ca numaidecât să uite ce întrebase; apoi îşi pierdu în înghesuială lornionul.

Mulțimea pestriță şi elegantă. Începu să se împrăştie. Vântul se potolise, se lăsase întunericul, şi fețele oamenilor abia se mai desluşeau. Gurov şi Arma Sergheevna zăboveau însă locului, aşteptând parcă să mai coboare cineva. Anna Sergheevna tăcea şi mirosea florile, fără să-l privească pe Gurov.

— S-a mai îndreptat vremea, zise el. Unde să mergem acum? Ce-ar fi să plecăm undeva cu trăsura?

Ea nu-i răspunse.

Atunci el o privi țintă, şi deodată o strânse în brațe şi o sărută pe gură. Simți mirosul proaspăt şi umed de flori, şi îndată începu să privească speriat în jur... oare nu-l văzuse cineva?

— Să mergem la dumneata... murmură el.

Şi plecară amândoi cu pas grăbit.

În camera ei stăruia zăpuşeala şi mirosea a parfum — şi-l cumpărase ea dintr-o prăvălie japoneză. Privind-o, Gurov se gândea: „Ce întâlniri îți rezervă viața!” Din trecut păstrase amintirea câtorva femei lipsite de griji şi dornice de dragoste, care-i fuseseră recunoscătoare pentru fericirea ce el le-o dăduse, fie şi de scurtă durată. Îşi mai amintea şi de unele femei în genul soției sale, care iubeau fără sinceritate, vorbeau prea mult, afectat şi isteric, cu o expresie, de parcă n-ar fi fost vorba de dragoste, de pasiune, ci de ceva mult mai de seamă; mai cunoscuse şi două, trei femei, foarte frumoase, reci, căror față trăda în răstimpuri o nepotolită sete de plăceri, dorința încăpățânată de a lua, de a smulge de la viață mai mult decât ea le poate da; acestea, erau trecute toate de prima tinerețe, firi capricioase, fără judecată, autoritare, mărginite, şi când patima lui Gurov pentru ele se stingea, frumusețea lor îi stârnea în suflet ură, dantela rufăriei lor îi amintea solzii de şarpe.

De data asta însă erau vădite nesiguranța şi stângăcia tinereții lipsite de experiență, acel soi de stânjeneală, de teamă, ca atunci când cineva bate fără veste la uşă. Anna Sergheevna, această „doamnă cu cățel”, privea ceea ce se întâmplase într-un fel cu totul aparte, nespus de serios, ca şi cum ar fi fost vorba de definitiva ei prăbuşire — şi asta era ciudat şi nepotrivit. Trăsăturile feței îşi pierduseră strălucirea, părul îi curgea trist pe umeri, şi ea toată, dusă pe gânduri, îți evoca o pictură veche,

înfăţişând femeia căzută în păcat.

— N-am făcut bine, spuse. ea. Chiar dumneata vei fi cel dintâi care n-ai să mă mai respecţi.

Pe masa din odaie era un pepene început, Gurov îşi tăie o felie şi începu să mănânce încet, fără grabă. Trecu cel puţin o jumătate de oră în tăcere.

Anna Sergheevna te emoționa; ghiceai că e o ființă cu suflet curat, naiv, o femeie care nu cunoştea încă viața. Pe masă ardea o singură lumânare abia desluşindu-i chipul, totuşi se vedea bine cât suferă.

— De ce să nu te respect? întrebă Gurov. Nici nu ştii ce vorbeşti.

— Să mă ierte Dumnezeu! zise ea şi ochii i se umplură de lacrimi. E îngrozitor.

— Parcă ai căuta să te dezvinovățeşti.

— Aş putea oare să mă dezvinovățesc? Sunt o femeie păcătoasă, josnică, mă disprețuiesc, şi nici nu încerc să-mi micşorez vina! Nu l-am înşelat pe bărbatul meu, ci pe mine însămi. Şi nu numai acum, ci de multă vreme mă înşel singură. Soțul meu este poate un om cinstit şi bun, dar e o slugă. Eu nu ştiu ce face şi ce serviciu îndeplineşte, ştiu numai că e o slugă. Când m-am măritat cu el, n-aveam nici douăzeci de ani; mă chinuia curiozitatea şi-mi dorisem ceva mai bun decât aveam; îmi spuneam că există o viață mai bună decât era a mea. Doream să trăiesc! Să trăiesc, să trăiesc! Curiozitatea îmi ardea sufletul, dumneata nu poți să înțelegi asta, dar îți jur pe Dumnezeul meu, că nu mai eram în stare să mă stăpânesc, se petrecea ceva cu mine şi nimic nu mai putea să mă oprească! I-am spus soțului că sunt bolnavă şi am venit aici. Iar aici am umblat mereu ca într-o ceață, ca o nebună, şi iată că am devenit o femeie josnică, stricată, pe care oricine are dreptul s-o disprețuiască.

Gurov se plictisi ascultând-o. Tonul ei naiv şi făptura ei însăşi, ca şi mărturisirile atât de neaşteptate şi nelalocul lor îl enervau; dacă nu i-ar fi fost ochii plini de lacrimi, ar fi putut crede că glumeşte sau joacă teatru.

— Nu înțeleg, zise el încet, ce vrei tu, de fapt?

Ea îşi ascunse fața la pieptul lui şi se strânse lângă el.

— Crede-mă, crede-mă, te implor... murmura ea. Îmi place viața curată, cinstită şi păcatul mi-e nesuferit. N-am ştiut ce fac. Oamenii din popor spun că îi împinge necuratul. Aş putea spune şi eu acum că m-a împins necuratul.

— Linişteşte-te, linişteşte-te... îngăima el.

Îi privea ochii nemişcaţi, speriaţi, o săruta, îi vorbea încet, drăgăstos, şi ea se linişti treptat, apoi se înveseli chiar, începură din nou să râdă şi să glumească.

Pe chei nu se mai vedea nimeni când ieşiră din casă. Oraşul, cu chiparoşii lui, era adormit, mort, dar marea tot mai vuia şi valurile se izbeau de ţărm. Pe un barcaz, legănat pe apă, clipea somnoros un felinar.

Găsiră o trăsură şi plecară la Oreanda.

— Jos, în holul hotelului, zise Gurov, am aflat numele tău: pe tăbliţă e scris von Djederitz. Soţul tău este neamţ?

— Mi se pare că bunicul lui a fost neamţ, el însă e de religie ortodoxă.

La Oreanda se aşezară pe o bancă, în apropierea bisericii, şi priveau tăcuţi jos, la mare. Ialta abia se contura prin ceaţa dimineţii; nori albi, nemişcaţi, învăluiau crestele munţilor. Nicio frunză nu se clintea; greierii ţârâiau pătrunzător, iar de jos răzbătea vuietul monoton şi surd al marii, parcă amintind pacea şi somnul veşnic ce-i aşteaptă pe oameni. Acelaşi vuiet răsuna aici şi pe vremea când nu existau încă Ialta şi Oreanda; la fel vuieşte şi acum, la fel va vui, nepăsător şi înăbuşit, şi atunci când noi nu vom mai fi. În această statornicie şi în nepăsarea totală a naturii faţă de viaţa şi de moartea oamenilor stă poate zălogul salvării noastre a tuturor, al necontenitei mişcări a vieţii pe pământ, al necontenitei perfecţionări. Stând lângă tânăra femeie, atât de frumoasă şi de liniştită în lumina zorilor, fermecat de această ambianţă de basm — marea, norii şi cerul nemărginit — Gurov se gândea că dacă adânceşti bine lucrurile, totul pe lumea aceasta este minunat, totul, afară de ceea ce gândim şi facem noi, oamenii, când uităm de ţelurile supreme ale vieţii, când uităm de demnitatea noastră de om.

Cineva se apropie — era poate paznicul — îi privi, apoi se depărtă. Şi acest amănunt i se păru lui Gurov plin de taină şi chiar de frumuseţe. Văzură apoi venind vaporul din Feodosia, cu luminile stinse, mângâiat de zorii trandafirii.

— Uite rouă pe iarbă, arătă Anna Sergheevna, curmând tăcerea.

— Da. E timpul să mergem acasă.
Se înapoiară în oraş.

De atunci se întâlneau mereu la amiază, pe chei, prânzeau împreună, se plimbau, admirau marea. Ea se plângea că doarme prost şi are bătăi de inimă; punea, mereu aceleaşi întrebări, tulburată când de gelozie, când de teamă că el n-o respectă îndeajuns; adeseori, fie în parc, fie în grădină, când în apropierea lor nu se afla nimeni, el o îmbrățişa pe neaşteptate şi o săruta pătimaş. Totala lor inactivitate, aceste sărutări ziua-n amiaza mare, cu priviri îngrijorate în jur şi cu teama de a nu fi văzuți de cineva, apoi căldura toropitoare, mirosul îmbălsămat al mării şi prezența permanentă în jurul lor a atâtor oameni trândavi, luxoşi şi sătui, îl făceau pe Gurov să se simtă cu totul altul. Îi repeta mereu Annei Sergheevna cât e de frumoasă şi de fermecătoare, era nerăbdător în patima lui, nu se

depărta nici cu un pas de ea; totuşi, Anna rămânea adesea pe gânduri, alteori îl ruga să-i mărturisească, să-i spună deschis, că n-o respectă, că n-o iubeşte de loc şi nu vede în ea decât: o femeie decăzută. Aproape în fiecare seară plecau împreună undeva afară din oraş, la Oreanda, sau până la cascadă, şi plimbările lor erau pline de farmec — se întorceau de fiecare dată încântați, cu impresii mărețe.

Se aşteptau mereu să sosească soțul Annei. Dar, până la urmă, veni o scrisoare, prin care el o anunța că-l dor ochii şi o implora să vină cât mai repede acasă. Anna Sergheevna începu să se pregătească de drum.

— E mai bine că plec, îi spuse ea lui Gurov. Soarta însăşi a hotărât, probabil.

Tocmi o trăsură până la gară şi el o însoți. Au mers alături o zi întreagă. În clipa când trebui să se urce în vagon, după cel de al doilea semnal, ea îi şopti:

— Să-ți mai văd o dată fața... să te mai privesc o dată. Aşa.

Nu plângea, dar era tristă, parcă ar fi fost bolnavă, şi-i tremurau obrajii.

— O să mă gândesc la dumneata, o să-mi aduc aminte, spunea ea. Rămâi sănătos, Dumnezeu să te aibă în pază! Nu-mi păstra o amintire rea. Ne despărțim acum pentru totdeauna, aşa trebuie, pentru că ar fi fost mai bine să nu ne fi întâlnit de loc. Dumnezeu să te aibă în pază!

Trenul plecă repede, luminile lui se pierdură în

noapte, peste câteva clipe nu se mai auzi nici păcănitul roților, ca şi cum totul ar fi complotat să curme odată acea dulce uitare de sine, acea nebunie a inimii. Singur pe peron, cu privirile ațintite pe dunga întunecată a zării, Gurov asculta țârâitul greierilor şi zumzetul de telegraf, cu senzația că atunci s-a trezit din somn. Iată, în viața lui a mai fost o întâmplare, o aventură, care şi ea s-a sfârşit şi i-a lăsat doar amintirea! Era emoționat, trist şi simțea o uşoară remuşcare, dându-şi seama că tânăra şi frumoasa femeie cu care nu se va mai întâlni niciodată n-a fost fericită cu el. Oricât de prietenos şi de cald s-a purtat cu ea, totuşi atitudinea lui, vorbele şi mângâierile lui trădau acea uşoară ironie şi îngâmfare a bărbatului fericit, care, pe lângă toate, mai era şi aproape de două ori mai în vârstă decât femeia. Anna Sergheevna îi spunea mereu că el are suflet bun, că e un om superior, fără pereche; îl vedea aşadar mai bun decât era în realitate, prin urmare a înşelat-o, deşi fără voie...

În gară mirosea a toamnă şi sufla un vânt rece.

„E timpul să plec şi eu spre nord, se gândi Gurov, părăsind peronul. E timpul!”

III

ACASĂ, LA MOSCOVA, începuse iarna. Focul duduia în sobe, iar dimineţile, când copiii se pregăteau să plece la şcoală şi-şi beau ceaiul, era încă întuneric, aşa că dădaca aprindea lampa. Se lăsă apoi gerul. Când cade prima zăpadă, sau când te urci întâia oară în sanie, e o plăcere să priveşti străzile albe şi acoperişurile albe, îţi simţi respiraţia uşoară, adâncă, şi-ţi aminteşti fără să vrei de anii tinereţii. Teii şi mestecenii, înveşmântaţi în promoroacă, îi simţi mai apropiaţi, imaginea lor e mai plăcută inimii decât chiparoşii şi palmierii, şi în preajma lor nu-ţi mai vine să te gândeşti la munţi şi la mare.

Gurov era moscovit de baştină şi se întorsese la Moscova într-o zi senină, cu ger. Când îşi puse blana şi mănuşile calde şi făcu o plimbare la Petrovka, şi când sâmbătă seara auzi dangătul clopotelor, voiajul la Ialta şi locurile pe care le colindase îşi pierdură pentru el orice farmec. Treptat se cufundă în viaţa Moscovei. Citea cu lăcomie câte trei ziare pe zi, spunând totodată că nu citeşte ziarele moscovite din principiu; îl atrăgeau iarăşi restaurantele, clubul, recepţiile, jubileele şi se simţea măgulit când îl vizitau avocaţi şi artişti cu renume şi când juca cărţi la clubul medicilor cu câte un profesor. Şi putea din nou să-şi comande o porţie de peşte la tavă.

I se părea că va mai trece o lună şi amintirea Annei Sergheevna o va şterge uitarea şi doar. din când în când o va visa, zâmbind, aşa cum visa uneori şi la alte femei. Dar se scurse mai mult de o lună, veni iarna grea, şi Gurov îşi dădu seama că în amintire totul îi rămăsese limpede şi viu, ca şi când s-ar fi despărțit de Anna Sergheevna abia în ajun. Ba mai mult chiar, pe zi ce trecea, amintirile deveneau şi mai vii. Fie că auzea seara în linişte biroului său vocile copiilor, învățându-şi lecțiile, fie că asculta o romanță sau mânca în vreun restaurant, fie că urla viscolul în cămin, în minte îi reînvia deodată totul: debarcaderul, ceața şi zorile mijind de după munte, vaporul din Feodosia,

sărutările pătimaşe. Umbla atunci prin cameră multă vreme, zâmbind amintirilor, apoi amintirile se preschimbau în visuri, şi tot ce a fost se împletea în gând cu tot ce ar putea să fie. Anna Sergheevna nu-i apărea în vis, ci îl însoțea peste tot ca o umbră, urmărindu-l. Când închidea ochii, o vedea aievea, şi-i părea atunci mai frumoasă, mai copilă, mai gingaşă decât era în realitate, şi el însuşi se vedea mai bun decât fusese atunci la Ialta. Seara, chipul ei îl privea din dulapul cu cărți, din cămin, din unghere, îi auzea respirația şi foşnetul uşor al rochiei. Pe stradă urmărea cu privirea femeile, căutând una care să-i semene.

Îl chinuia dorința de a împărtăşi cuiva

amintirile sale. Dar acasă nu putea vorbi despre dragostea lui, iar în afara casei, n-avea cu cine. Doar nu era să se destăinuiască vecinilor sau colegilor de la bancă?!... Şi ce să le spună? Parcă atunci o iubise? Parcă fusese ceva deosebit de frumos, de poetic şi nou sau măcar interesant în relațiile lui cu Anna Sergheevna? Şi se vedea nevoit să vorbească în general despre dragoste, despre femei, şi nimeni nu-şi dădea seama ce taine ascund vorbele lui. Doar nevastă-sa îşi mişca mirată sprâncenele negre *şi-i* spunea:

— Ție, Dimitri, nu ți se potriveşte de loc rolul de fante.

Într-o noapte, pe când ieşea din clubul medicilor cu partenerul său de joc, un funcționar, scăpă vorba deodată, nemaiputându-se stăpâni:

— Dacă ați şti ce femeie adorabilă am cunoscut la Ialta!

Funcționarul se urcă tăcut în sanie şi era gata să plece, când deodată se întoarse şi-l strigă:

— Dmitri Dmitrici!

— Ce e?

— Adineauri ai avut dreptate: nisetrul parcă mirosea puțin!

Aceste cuvinte, atât de banale, l-au indignat pe Gurov, i s-au părut umilitoare, josnice chiar. Ce moravuri sălbatice, ce oameni! Câte nopți irosite, ce zile serbede, cenuşii. Veşnicele jocuri de cărți, ghiftuire, beții şi mereu aceleaşi discuții răsuflate. Treburile neînsemnate şi vorbăria goală îți

acaparează timpul, energia şi, în cele din urmă, îți Lasă o viața măruntă, meschină, fără sens, şi nu ai nici măcar putința să fugi, să evadezi, de parcă ai fi închis într-o casă de nebuni, sau într-un arest!

Revoltat, Gurov n-a dormit toată noaptea, iar în ziua următoare l-a durut capul şi noaptea iarăşi a dormit prost; se gândea mereu, fie că sta în pat, fie că se plimba dintr-un colț al odăii într-altul. Copiii îl plictiseau, banca îl plictisea, n-avea chef să se ducă nicăieri, nici să stea de vorbă cu nimeni.

În decembrie, în timpul sărbătorilor, se pregăti de drum; îi spuse soției că pleacă la Petersburg să intervină pentru numirea unui tânăr, şi placă la S. De ce? Nu ştia nici el prea bine de ce. Dorea s-o revadă pe Anna Sergheevna, să-i vorbească şi, dacă se va putea să aibă o întâlnire cu ea.

Sosi la S. dimineața şi reținu cea mai bună cameră la hotel. Podeaua era acoperită cu un postav cenuşiu, soldățesc; pe masă era o călimară, cenuşie de praf, cu un călăreț fără cap, care-şi ținea pălăria în mâna dreapta ridicată în sus. Portarul îi dădu toate lămuririle: von Diederitz locuia în strada Staro-Gonciarnaia, în casa lui proprie, nu departe de hotel. Trăieşte bine, e om bogat, are trăsură, toată lumea din oraş îl cunoaşte. Portarul spunea tot timpul Drîdîriț.

Gurov merse încet, fără să se grăbească, până în strada Staro-Gonciarnaia şi găsi casa. Peste drum se întindea un gard cenuşiu şi lung, cu un rând de cuie în vârf.

„Fie şi numai din pricina gardului acesta şi ți-

ai lua lumea-n cap”, scrâşni Gurov, privind când spre ferestre, când peste drum.

Se gândea: „Astăzi nu se lucrează, soțul este desigur acasă. Şi oricum, ar fi o lipsă de tact să dau buzna înăuntru şi s-o pun într-o situație neplăcută. Dacă trimit un bilețel, s-ar putea să cadă în mâinile soțului, şi arunci totul va fi compromis. Mai bine să mă las în voia întâmplării...” Şi continua să se plimbe pe lângă gard, aşteptând această întâmplare. Văzu cum în curte intră un cerşetor şi cum câinii se năpustiră la el; peste vreun ceas auzi cântându-se la pian, ale cărui sunete abia ajungeau până la el slabe, nelămurite. Cânta desigur Anna Sergheevna. Deodată, uşa de la intrare se deschise: ieşi o bătrânică, cu şpițul alb bine cunoscut alergând în urma ei. Gurov voi să cheme câinele, dar inima începuse să-i bată nebuneşte şi de emoție nu-şi putu reaminti numele lui.

Tot umbla de-a lungul gardului cenuşiu, simțind cum îl urăşte din ce în ce mai mult; apoi îl săgetă gândul că Anna Sergheevna l-a uitat şi s-o fi distrând acum cu altul — era ceva firesc pentru o femeie căreia îi sta în ochi de dimineață până seara acest gard blestemat. Se înapoie în camera lui de la hotel şi stătu mult timp pe divan, neştiind ce să facă. Apoi prânzi şi după masă dormi ore în şir.

„Cât de stupid şi fără rost a trecut ziua, se gândea el, trezindu-se şi privind ferestrele întunecate — se lăsase seara. De ce-oi fi dormit atâta? Ce-o să mai fac la noapte?”

Stătea pe patul acoperit cu pătura ieftină, cenuşie, ca de spital, şi, înciudat, îşi bătea joc de sine însuşi.

„Poftim doamnă cu cățel... Poftim aventură galantă... Poftim de stai şi aşteaptă.”

Încă de dimineața, la gară, îi atrăsese privirea un afiş scris cu litere uriaşe: se reprezenta în premieră *Gheişa*. Îşi aduse aminte şi plecă la teatru.

„Cred că la premiere se duce şi ea”, gândea el.

Teatrul era plin. Ca în toate teatrele de provincie plutea şi aici o negură mai sus de candelabru, iar la galerie era mare larmă. În fața primului rând de fotolii stăteau în picioare filfizonii oraşului, cu mâinile la spate; în loja guvernatorului, pe un fotoliu în față, era fiica lui, cu un boa la gât, iar guvernatorul, modest, se aşezase mai în fund, după portieră, şi nu i se vedeau decât mâinile. Cortina se învolbura şi orchestra îşi acordă îndelung instrumentele. Tot timpul cât publicul a intrat şi s-a foit ocupându-şi locurile, Gurov a cercetat sala cu atenția încordată.

Veni şi Anna Sergheevna. Se aşeză în rândul al treilea de fotolii, şi când Gurov o văzu, inima i se strânse şi el înțelese într-o fulgerare ca pentru el nu există în toată lumea o ființă mai dragă, mai apropiată şi mai necesară. Această femeie micuță, pierduta în tumultul provincial, nedeosebindu-se prin nimic de ceilalți, ținând un lornion obişnuit în mână, îi umplea toată viața, reprezenta pentru el bucuria şi durerea, unica fericire pe care şi-o dorea.

În sunetele orchestrei mediocre, a viorilor scârțâitoare, el se gândea numai cât e ea de minunată. Se gândea şi visa.

Împreună cu Anna Sergheevna intrase şi se aşezase lângă ea un tânăr cu favoriți, foarte înalt şi puțin adus din spate. La fiecare pas clătina capul, părând că salută mereu pe cineva. Acesta era desigur soțul, pe care atunci, la Ialta, într-o pornire de amărăciune, ea îl numise slugă. Într-adevăr, în făptura lui deşirată, în favoriții şi în rotocolul de chelie de pe cap era ceva de valet. Zâmbea dulceag, şi la butonieră îi lucea o insignă, ca un număr de lacheu de hotel.

În prima pauză soțul plecă să fumeze, în timp

ce ea rămase în fotoliu. Gurov, care avea şi el loc la parter, se apropie şi rosti cu un tremur în glas, zâmbind silit:

— Bună seara!

Ea întoarse capul spre el şi păli brusc, apoi îl privi încă o dată, cu groază, necrezându-şi ochilor, şi strânse cu putere în mâini evantaiul şi lornionul laolaltă, parcă luptând din răsputeri să nu leşine. Amândoi tăceau. Ea şedea în fotoliu, el rămase în picioare speriat de emoția ei şi neîndrăznind să se aşeze alături. Cei din orchestră îşi acordau instrumentele — scârțâiau viorile, răsună flautul şi celor doi li se făcu teamă, ca şi cum din toate lojile lumea i-ar fi privit. Deodată ea se sculă şi se îndreptă repede spre ieşire, el o urmă şi astfel merseră amândoi fără rost, prin mai multe săli, pe scări, urcându-le, şi, coborându-le, în timp ce prin fața ochilor lor se perindau fel de fel de oameni, în uniforme sau nu, judecători, profesori şi funcționari, şi toți aveau la butonieră câte o insignă. Se perindau femei, haine de blană atârnate în cuiere; era curent şi mirosea a fum de țigară. Iar Gurov, cu inima bătând nebuneşte, se gândea: „O, Doamne, ce rost are toată lumea asta, teatrul, orchestra?...”

Îşi aduse deodată aminte că în seara când a condus-o pe Anna Sergheevna la gară, îşi spusese că totul s-a sfârşit, că desigur ei doi nu se vor mai vedea niciodată. Dar. cât de departe era dragostea lor de sfârşit!

Pe scărița îngustă şi întunecoasă, pe care scria

„intrarea spre amfiteatru”, ea se opri.

— Cum m-ai speriat! îi spuse respirând greu, încă palidă şi zăpăcită. O, cum m-ai speriat! Tremur şi acum. De ce. ai venit? De ce?...

— Dar înțelege, Anna, înțelege-mă, îngăimă el în şoaptă, grăbit, te implor, înțelege-mă...

Anna îl privea şi în privirea ei era teamă, rugă, dragoste; îl privea lacom ca să-şi întipărească mai bine în minte trăsăturile lui.

— Sufăr nespus de mult... urmă ea fără să-l asculte. M-am gândit tot timpul numai la dumneata, am trăit doar cu gândul acesta. Aş fi vrut să uit, să uit, dar de ce, de ce ai venit?

La capătul scării, doi liceeni fumau şi priveau spre ei, dar lui Gurov îi era totuna — o trase pe Anna Sergheevna spre el şi începu să-i acopere cu sărutări fața, obrajii, mâinile.

— Ce faci, ce faci? repeta ea îngrozită, căutând să-l îndepărteze. Am înnebunit amândoi. Pleacă chiar astăzi, pleacă acum... Te implor în numele tuturor sfinților, te implor! Vine cineva!...

Un om urca în adevăr scara, apoi dispăru.

— Trebuie să pleci... urmă Anna Sergheevna în şoaptă; mă auzi, Dmitri Dmitrici? Voi veni eu să te întâlnesc la Moscova. Dragul meu, n-am fost niciodată fericită, dar acum sunt profund nefericită şi niciodată n-am să cunosc fericirea. Niciodată! Nu mă face să sufăr şi mai mult!

Jur că o să vin la Moscova. Dar acum să ne despărțim!

Dragul meu, bunul meu, scumpul meu, să ne despărțim!

Îi strânse mâna şi începu să coboare repede scara, privind mereu înapoi, spre el, şi în ochi i se putea citi că era într-adevăr nefericită... Gurov rămase pe loc, asculta atent sunetul paşilor ei, apoi, când totul se linişti, îşi luă. paltonul de la garderobă şi părăsi teatrul.

IV

ANNA SERGHEEVNA ÎNCEPU să vină la el, la Moscova.

O dată la două sau la trei luni, pleca din S., spunându-i soțului că se duce să consulte un profesor în privința bolii sale femeiești, şi soțul credea şi nu credea... La Moscova, se oprea la „Bazarul slav" şi trimitea îndată un comisionar la Gurov. Acesta venea la hotel şi nimeni din oraş nu. bănuia nimic.

Într-o dimineață de iarnă mergea astfel la dânsa (comisionarul care venise de cu seară nu-l găsise acasă). O luase cu el şi pe fiică-sa, cu gândul s-o conducă până la liceul de fete ce era chiar în drumul lui. Ningea cu fulgi mari, apoşi.

— Sunt trei grade deasupra lui zero şi totuşi ninge spunea Gurov fiicei sale. Dar căldura aceasta o aflăm numai la suprafața solului; în straturile superioare ale atmosferei temperatura e mult mai scăzută.

— Tată, dar de ce iarna nu tună?

Îi explică şi asta. Vorbea şi se gândea că merge la o întâlnire, şi niciun suflet de om nu are ştiință despre aceasta şi nici nu va avea vreodată. El trăia două vieți: una oficială, pe care o vedeau şi o cunoşteau toți cei doritori să i-o cunoască, plină de adevăruri şi de minciuni convenționale, asemenea vieții cunoscuților şi prietenilor săi, şi o a doua

viață, pe care o trăia în taină. Printr-o ciudată potrivire de împrejurări, poate cu totul întâmplătoare, tot ce era pentru el mai însemnat, interesant şi necesar, în ce era sincer şi nu se mințea pe sine însuşi, tot ce constituia, de fapt, esența vieții sale era o taină pentru alții, iar tot ce era minciună şi formă, un văl care ascundea adevărul, cum erau bunăoară serviciul la bancă, discuțiile de la club, „rasa inferioară”, prezența lui cu soția la recepții, toate acestea se desfăşurau în văzul tuturor. Şi după viața lui o judeca şi pe a altora, nu credea în ceea ce vedea în jur, îşi spunea mereu că viața adevărată a fiecărui om se desfăşoară sub mantia tainei, asemenea mantiei protectoare a nopții. Viața adevărată a fiecărui individ e o taină, şi poate de aceea oamenii civilizați se îngrijesc cu atâta înfrigurare de respectarea secretelor personale.

După ce-şi conduse fiica până la liceu, Gurov se îndreptă spre „Bazarul slav”. Îşi lăsă jos blana, urcă scările şi bătu încet la uşă. Anna Sergheevna, într-o rochie cenuşie, rochia lui preferată, îl întâmpină, obosită de drum şi de aşteptare, căci îl aştepta din ajun. Palidă, îl privi fără să zâmbească şi, îndată ce intră în odaie, îi căzu la piept. Sărutarea fu lungă, de parcă nu s-ar fi văzut de ani întregi.

— Cum o mai duci tu acolo? întrebă el. Ce mai e nou?

— Aşteaptă, o să-ți spun îndată... nu pot

acum.

Nu era în stare să vorbească — o înecau lacrimile. Se întoarse cu spatele, apăsându-şi batista pe ochi.

„S-o las să plângă puțin”, se gândi el, aşezându-se într-un fotoliu.

Apoi sună şi porunci să i se aducă un ceai. Cât timp îl bău, ea rămase cu fața spre geam. Plângea tulburată, apăsată de gândul că viața lor e atât de tristă: să te vezi numai în taină, să te fereşti de oameni, ca hoții. O viață zdrobită pentru totdeauna!

— Ei, haide, ajunge! zise Gurov.

Pentru el era limpede că dragostea lor nu se va sfârşi atât de repede, poate chiar nu se va sfârşi niciodată. Anna Sergheevna îl iubea din ce în ce mai

mult, îl adora şi i-ar fi fost cu neputinţă să-i spună că toate trebuie să aibă odată un sfârşit; şi chiar dacă i-ar fi spus, ea tot nu l-ar fi crezut.

Se apropie de ea, o luă de umeri, începu s-o mângâie, să glumească şi, deodată, se văzu în oglindă.

Părul începea să-i încărunţească. I se păru ciudat ca în ultimii ani a îmbătrânit şi s-a urâţit atât. Umerii pe care se odihneau mâinile erau calzi şi tresăreau. Îl cuprinse mila de această viaţă atât de caldă şi de frumoasa încă, de care, totuşi, nu era departe timpul când va începe să se ofilească, pierzându-şi din strălucirea tinereţii, aşa cum se întâmplase şi cu viaţa lui. Pentru ce îl iubea ea atât? Femeile l-au văzut întotdeauna altfel decât era în realitate şi, de fapt, iubindu-l, nu-l iubeau pe el, ci plăsmuirea propriei lor închipuiri, imaginea bărbatului pe care-l căutau cu lăcomie în viaţă. Mai târziu, când îşi dădeau seama că s-au înşelat, continuau totuşi să-l iubească. Şi niciuna n-a fost fericită cu el. Treceau anii, el făcea cunoştinţe noi, înjgheba alte legături, le rupea apoi, dar de iubit n-a iubit niciodată; în viaţa lui a fost tot ce vrei, afară de dragoste.

Şi abia acum, când părul i-a încărunţit, iubeşte cu adevărat, pentru prima oară.

Anna Sergheevna şi el se iubeau ca două fiinţe foarte apropiate, ca soţ şi soţie, ca doi prieteni buni şi afectuoşi. Li se părea că însăşi soarta i-a predestinat unul pentru altul, şi era de neînţeles de

ce el e căsătorit şi ea e măritată. Erau ca două păsări călătoare, bărbătuş şi femela, care au fost prinse în laț şi silite să trăiască în două colivii diferite. Ei îşi iertaseră unul altuia trecutul, pentru care le era ruşine, îşi iertau totul în prezent şi simțeau amândoi cât de mult i-a schimbat dragostea.

Înainte, în clipele de tristețe, Gurov se liniştea cu tot felul de rațonamente, cu tot felul de teorii, acum, însă, nu-i mai ardea de teorii, era torturat de o profundă compasiune şi voia din toată inima să fie sincer, bun, drăgăstos.

— Încetează, iubito, stărui el, ai plâns puțin, dar gata, ajunge... Hai să stăm de vorbă, poate

găsim vreo soluție.

După aceea se sfătuiră îndelung, chibzuind cum ar putea să scape de situația nenorocită care-i silea să se ascundă mereu, să mintă, să trăiască în orașe diferite și să se vadă atât de rar. Cum să scape de grelele și nesuferitele lor lanțuri?

— Cum? Cum? întreba el, luându-și capul în mâini. Cum?

Și li se părea că nu mai e mult până vor găsi o ieșire, și atunci vor începe o viață nouă, minunată. Și amândoi își dădeau limpede seama că se află abia la începutul drumului, un drum atât de lung și de greu.

1899

CUPRINS

Textul digital are caracter didactic şi poate fi utilizat numai în cadrul familiei, instituţiilor de învăţământ, caritabile sau alte instituţii similare, cu condiţia ca o astfel de utilizare să se facă non-profit.

Orice altă utilizare a acestui text digital în alte scopuri decât cele prezentate mai sus este responsabilitatea exclusivă a persoanei care o face.

